

Watervogeltellingen in de Bronkhorsterwaarden 2005-2017

Observaties van natuurdestructie in een Natura 2000-gebied

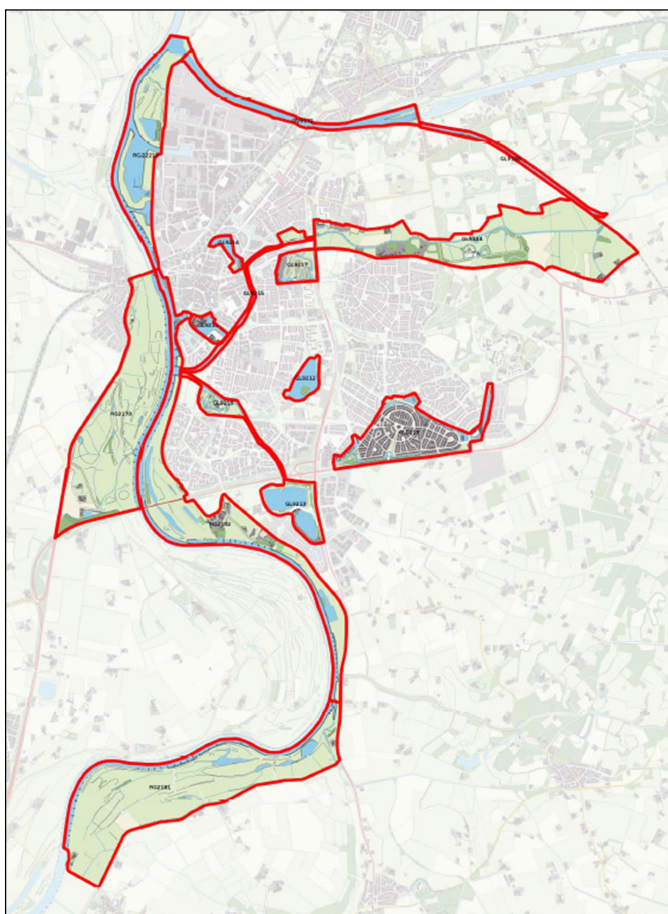
Michel Klemann

10 december 2020

Landelijke watervogeltellingen in Nederland zijn na meer dan veertig jaar zo ongeveer een traditie geworden. Het gaat daarbij om de jaarlijkse midwintertelling en om maandelijkse tellingen van watervogels in de belangrijke watervogelgebieden. Alle grote rivieren met de uiterwaarden, beken, de grote natuurbouwprojecten, moerasgebieden, plassen en meren, kanalen en recreatieplassen, inclusief kust- en waddengebieden zijn daarvoor opgedeeld in duizenden vaste teleenheden waarvan er momenteel iedere maand een paar duizend geteld worden. Het telseizoen loopt van september t/m april. Het gaat dus om acht tellingen per seizoen. Jaarlijks doen hier meer dan 2000 mensen aan mee.

Vanaf 1975/76 werden de tellingen landelijk georganiseerd door het RIN (Rijksinstituut voor Natuurbeheer). Sinds 1992/93 is de coördinatie van de watervogeltellingen in handen van Sovon.

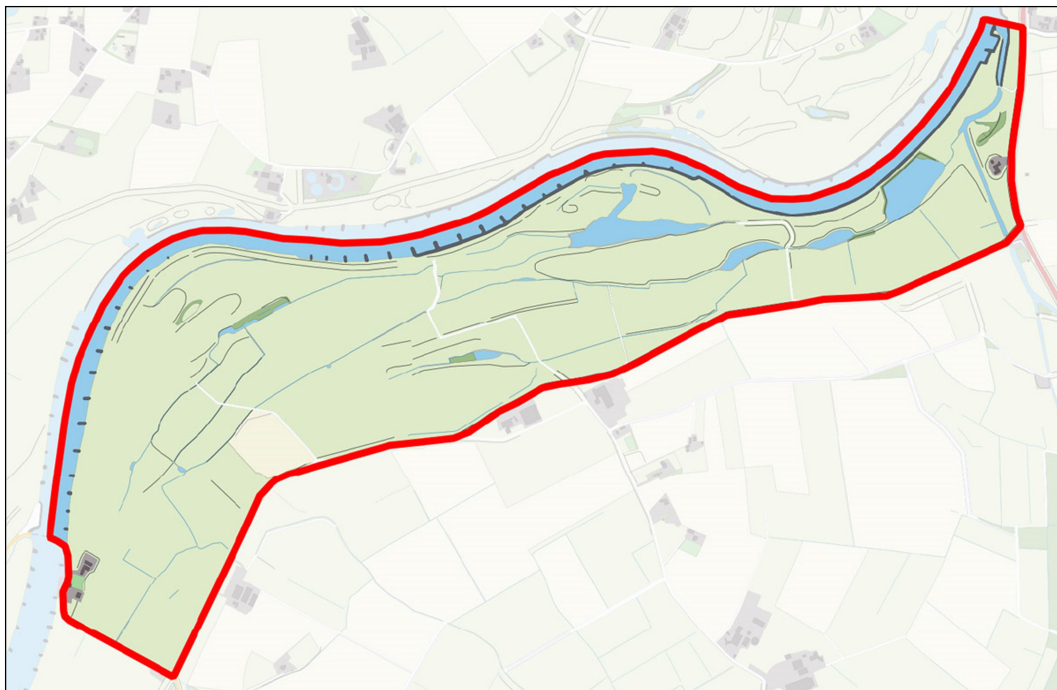
Rondom Zutphen zijn vele telgebieden. Behalve de landelijk belangrijke watervogelgebieden langs de IJssel, worden sinds 2011 door een groepje van negen fanatieke tellers van de Vogelwerkgroep Zutphen, hier ook enkele stadparken, beken en kanalen geteld (figuur 1). De tellingen bij Zutphen beperken zich hier niet tot acht maanden per jaar, maar wij tellen hier twaalf maanden per jaar. Tot voor kort telden we dertien gebieden. In de periode 2005 tot en met 2017 heb ik maandelijks de Bronkhorsterwaarden geteld. Tijd om om de getelde soorten en aantallen van dit gebied hier eens onder elkaar te zetten.

Figuur 1. Ligging van de dertien getelde watervogelgebieden door de VWG-Zutphen.

Telgebied RG2181 – Bronkhorsterwaarden

De Bronkhorsterwaarden bestaan uit de uiterwaarden tussen Bronckhorst en Baak. Het telgebied heeft een oppervlak van 235 hectare en wordt begrensd door de monding van de Baakse Beek in het noorden, Den Elterweg in het Oosten, en de IJsseldijk vanaf De Elterweg tot en met de Veerweg Bronckhorst in het zuidwesten. Het midden van de IJssel vormt de scheiding met de watervogeltelgebieden aan de overkant van de IJssel (figuur 2).

Figuur 2 Begrenzing van de Bronkhorsterwaarden (235 ha).

De huidige “Bronkhorsterwaarden” is ontstaan na het bedijken van de IJssel. Deze dijk is begin jaren vijftig aangelegd om de overstromingsvlakten van de IJssel te beperken. De dijk verschijnt voor het eerst op de topografische kaart in 1957. Daarvoor kon hoog rivierwater, afhankelijk van de waterstand, vrij de Baaksche Waard inlopen. De aanleg van de dijk heeft het oppervlak uiterwaarden dus aanzienlijk verkleind. Plas-dras situaties die bij hoog water veel voorkwamen zijn nu vrijwel verdwenen. Vierkante kilometers met overstromingsvlaktes zijn verdwenen en bij hoog water wordt het IJsselwater in de resterende en huidige Bronkhorsterwaarden opgestuwd tegen de dijk.

Tellingen

In januari 2005 heb ik de watervogelwatertellingen overgenomen en heb daar vervolgens maandelijks tot in het voorjaar van 2018 iedere maand een telling uitgevoerd. Dit verslag beslaat een periode van dertien jaar; 2005 tot en met december 2017. In de 156 maanden is alleen de telling van oktober 2017 niet uitgevoerd. De maandelijkse telling valt in principe op de zaterdag welke het dichtst bij de 15^e van die maand ligt. Hier is soms vanwege tijdgebrek of slecht weer van afgeweken. De verdeling over de dagen van de week is: op woensdag 3 tellingen; op donderdag 4; vrijdag 53; zaterdag 53; zondag 28 en op maandag 14 tellingen.

Tellingen zijn altijd alleen, fietsend en lopend uitgevoerd en zoveel mogelijk werd lopend de uiterwaarden in gegaan om watervogels op de plassen en in de IJssel te kunnen tellen. Bij hoog water ging dat natuurlijk niet en ook wanneer er veel ganzen in de uiterwaarden zaten, ging ik de uiterwaarden niet in. Wanneer er duizenden ganzen in de uiterwaarden zitten en je gaat daar lopen tellen, vliegt alles weg; bang een schot hagel in hun donder te krijgen, en gelijk hebben ze. Dat op- en wegvliegen van watervogels en ganzen probeerde ik altijd zoveel mogelijk te voorkomen.

Er is geteld op verschillende tijden van de dag en eigenlijk altijd met droog weer. Wanneer het regende, werd de telling verzet naar een ander tijdstip of een andere dag. Totaal is er 275 uur en 25 minuten geteld en gemiddeld duurde een telling één uur en 45 minuten.

Soorten en aantallen

De soorten die iedere maand geteld werden had betrekking op de Sovon-standaardlijst van de te tellen watervogels. De bekendste zijn natuurlijk eenden en steltlopers, maar ook ganzen, zwanen, futen, meeuwen, reigers, ooievaars en aalscholvers staan allemaal op die lijst, inclusief het een beetje afwijkend groepje “watervogels” als Grote Gele Kwikstaart, IJsvogel en Sneeuwgorz.

Iedere maand zijn ook de roofvogels geteld evenals een aanvullend groepje soorten als Fazant, Kwartel, Patrijs, Tapuit, Paapje Roodborsttapuit en Waterpieper.

Resultaten

De afgelopen dertien jaar werden er tijdens 155 tellingen totaal 428.227 vogels in 82 soorten geteld. De soortbespreking is verdeeld in drie categoriën; watervogels: 61 soorten 427.091 exemplaren, roofvogels: 11 soorten, 847 exemplaren en overige soorten: 10 soorten, 289 exemplaren.

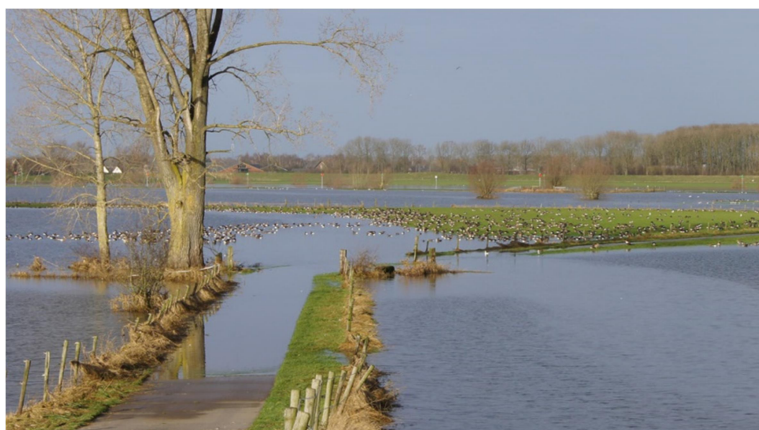
Om het verloop van de aantallen in de loop van de dertien jaren en het verloop over de maanden van het jaar weer te geven zijn de gesommeerde aantallen in twee tabellen weergegeven. Tabel 2 geeft de gesommeerde aantallen per jaar in de periode 2005-17. Tabel 3 geeft de gesommeerde aantallen per maand in de periode 2005-17. Hieronder verder een korte opsomming en/of beschrijving van de tijdens de tellingen waargenomen watervogels.

Top-tien

73,3% van alle getelde vogels waren Kolgans, Grauwe Gans en Kokmeeuw en 95,7% van de vogels bestaat uit slechts tien soorten.

Tabel 1 Vogelaantallen top-tien Bronkhorsterwaarden

Soort	N	%
Kolgans	234283	54,2
Grauwe Gans	52162	12,1
Kokmeeuw	30071	7,0
Kievit	26907	6,2
Smient	25050	5,8
Stormmeeuw	18554	4,3
Wilde Eend	9861	2,3
Brandgans	7024	1,6
Meerkoet	6836	1,6
Wintertaling	2776	0,6

Bronkhorsterwaarden 14 januari 2012: Kolganzen.

Tabel 2. Watervogels in de Bronkhorsterwaarden 2005-17; soorten en aantallen per jaar.

2005-2017	Totaal	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Aantal tellingen	155	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	11
Watervogels														
Aalscholver	1437	250	76	105	116	94	98	43	73	107	174	135	118	48
Bergeend	134	7	30	24	9	6	14	5	6	12	6	2	12	1
Blauwe Reiger	801	71	48	61	40	52	47	22	43	39	108	143	95	32
Bokje	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Bonte Strandloper	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bosruiter	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Brandgans	6836	355	20	5	32	16	525	71	672	2723	148	933	353	983
Brilduiker	13	-	3	3	-	-	-	-	7	-	-	-	-	-
Casarca	3	-	-	-	-	1	-	-	-	2	-	-	-	-
Dodaars	104	1	5	5	5	2	3	2	3	10	15	12	29	12
Fuut	131	13	25	25	15	9	13	1	3	9	5	-	11	2
Geelpootmeeuw	11	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2	-	4	4
Grauwe Gans	52162	1014	1277	2810	3250	2820	5569	4304	5314	6330	4331	3637	7080	4426
Groenpootruiter	24	-	14	-	-	-	-	-	-	-	-	10	-	-
Grote Canadese Gans	107	-	8	-	4	1	10	2	6	17	31	2	25	1
Grote Mantelmeeuw	62	5	2	9	4	13	1	2	6	5	4	4	7	-
Grote Zaagbek	93	4	-	-	-	6	2	2	25	19	3	9	10	13
Grote Zilverreiger	304	17	1	5	15	41	10	13	24	18	47	44	55	14
Grutto	49	3	10	27	7	-	-	2	-	-	-	-	-	-
Indische Gans	3	-	-	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-
Kievit	26907	2785	2346	4152	1208	1671	2160	2462	2631	4220	114	887	2101	170
Kleine Canadese Gans	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kleine Mantelmeeuw	844	19	12	16	13	10	45	4	12	657	3	27	23	3
Kleine Plevier	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-
Kleine Zwaan	28	-	-	28	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Knobbelzwaan	499	55	53	124	74	43	30	25	25	15	8	4	26	17
Kokmeeuw	30071	1391	2581	7505	960	1086	2160	738	3997	5359	239	2168	1719	168
Kolgans	234283	6808	15296	8039	6773	7743	20915	27029	25435	46646	15363	21599	23221	9416
Krakeend	1736	46	141	230	123	33	245	60	107	250	179	82	175	65
Kuifeend	1486	84	140	135	31	7	159	317	113	112	112	141	102	33
Lepelaar	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	1	6	-
Meerkoet	7024	474	764	548	408	793	1458	606	242	380	402	318	418	213
Nijlgans	993	60	103	84	126	66	55	70	42	105	81	118	70	13
Nonnetje	59	1	2	1	2	-	5	5	2	33	7	1	-	-
Oeverloper	131	3	25	7	5	10	10	11	5	14	4	14	17	6
Ooievaar	268	21	9	9	8	10	12	12	20	56	10	34	46	21
Pijlstaart	140	5	10	84	-	-	8	-	2	10	-	3	14	4
Pontische Meeuw	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-
Scholekster	267	21	46	39	32	32	24	12	8	21	7	6	16	3
Slobeend	604	14	121	131	117	29	23	-	31	7	13	13	86	19
Smient	25050	2082	3167	4962	2498	1267	1786	938	1045	2982	1066	730	1743	784
Sneeuwgans	6	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Soepgans	216	8	14	11	10	4	-	17	60	34	22	24	7	5
Stormmeeuw	18554	43	1140	277	440	1113	314	1160	6058	2393	87	1720	3772	37
Tafeleend	1799	238	136	151	147	91	207	396	9	99	67	84	108	66
Toendrarietgans	128	5	28	-	44	6	10	16	4	-	4	3	2	6
Tureluur	94	4	19	17	14	7	8	3	5	9	1	3	1	3
Visdief	70	18	11	9	4	7	2	2	2	7	2	2	4	-
Waterhoen	39	5	6	4	6	3	1	-	-	3	-	3	8	-
Watteral	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Watersnip	68	5	31	7	1	1	1	-	-	-	1	15	2	4
Wilde Eend	9861	785	1133	484	730	366	1060	809	1029	1317	567	769	576	236
Wilde Zwaan	7	-	-	2	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-
Wintertaling	2776	467	386	203	150	219	266	190	106	333	35	140	266	15
Witgat	81	4	7	2	3	4	3	20	5	4	4	22	2	1
Wulp	483	19	141	31	141	30	10	12	19	40	8	10	12	10
Zilvermeeuw	127	6	9	15	7	19	12	11	6	11	10	4	9	8
Zomertaling	45	9	17	2	9	-	-	-	3	2	-	2	1	-
Zwaangans	43	5	11	6	14	7	-	-	-	-	-	-	-	-
Zwarte Ooievaar	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Zwarte Stern	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Soorten	61	43	46	44	42	40	42	37	41	42	40	44	44	38
Exemplaren	427091	17232	29432	30395	17596	17738	37288	39394	47206	74412	23298	33880	42356	16864

Tabel 3. Watervogels in de Bronkhorsterwaarden 2005-17; soorten en aantallen per maand.

2005-2017	Totaal	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
Aantal tellingen	155	13	13	13	13	13	13	13	13	13	12	13	13
Watervogels													
Aalscholver	1437	76	57	59	112	99	44	79	119	180	343	184	85
Bergeend	134	14	30	36	26	16	9	1	-	-	-	1	1
Blauwe Reiger	801	50	30	27	16	34	65	124	139	114	86	62	54
Bokje	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Bonte Strandloper	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bosruiter	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Brandgans	6836	1228	3998	1303	2	6	18	1	2	1	168	1	108
Brilduiker	13	6	1	5	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Casarca	3	-	-	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-
Dodaars	104	6	9	15	8	7	4	16	9	7	5	13	5
Fuut	131	3	9	11	25	17	18	20	9	3	10	2	4
Geelpootmeeuw	11	-	-	-	-	-	-	1	5	4	1	-	-
Grauwe Gans	52162	3929	2696	1435	1046	2684	544	7172	6229	10204	6459	5594	4170
Groenpootruiter	24	-	-	-	11	-	-	-	12	1	-	-	-
Grote Canadese Gans	107	16	26	13	1	7	4	-	-	2	9	16	13
Grote Mantelmeeuw	62	8	8	6	3	1	1	2	2	5	8	13	5
Grote Zaagbek	93	25	30	13	3	-	-	-	-	-	-	3	19
Grote Zilverreiger	304	17	26	7	-	-	1	-	35	82	62	42	32
Grutto	49	-	-	29	7	10	3	-	-	-	-	-	-
Indische Gans	3	1	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-
Kievit	26907	634	1431	1027	187	149	1008	4040	5022	8291	4062	420	636
Kleine Canadese Gans	2	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
Kleine Mantelmeeuw	844	-	-	1	16	73	713	22	13	5	-	-	1
Kleine Plevier	3	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-
Kleine Zwaan	28	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	28
Knobbelzwaan	499	47	26	86	72	36	15	7	8	26	31	84	61
Kokmeeuw	30071	3421	6534	9316	1853	7	545	1853	1131	1605	740	1889	1177
Kolgans	234283	32470	59026	32472	107	3	-	-	2	3	20130	26942	63128
Krakeend	1736	154	170	283	343	103	172	26	72	152	53	93	115
Kuifeend	1486	416	188	303	263	41	59	11	15	5	7	37	141
Lepelaar	15	-	-	-	-	-	-	9	-	6	-	-	-
Meerkoet	7024	1321	1229	1477	504	336	181	312	346	161	199	202	756
Nijlgans	993	83	78	42	198	90	71	110	26	84	89	71	51
Nonnetje	59	13	36	7	-	-	-	-	-	-	-	-	3
Oeverloper	131	-	-	-	1	22	-	67	35	4	1	-	1
Ooievaar	268	-	3	26	28	50	83	22	43	9	-	4	-
Pijlstaart	140	3	21	108	-	-	-	-	-	-	-	-	8
Pontische Meeuw	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Scholekster	267	-	-	54	88	66	34	23	-	-	-	-	2
Slobeend	604	9	38	77	254	13	3	14	13	63	32	69	19
Smient	25050	6147	5048	5558	291	3	-	-	-	322	451	2385	4845
Snееuwgans	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	-	-
Soepgans	216	27	39	8	27	16	2	23	5	5	25	6	33
Stormmeeuw	18554	4996	9671	2989	295	2	-	20	7	4	6	186	378
Tafeleend	1799	667	542	192	1	2	-	-	-	-	1	39	355
Toendrarietgans	128	12	100	6	-	-	-	-	-	-	8	-	2
Tureluur	94	-	-	14	28	19	29	4	-	-	-	-	-
Visdief	70	-	-	-	7	23	19	21	-	-	-	-	-
Waterhoen	39	1	-	3	6	5	2	3	9	6	4	-	-
Waterral	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
Watersnip	68	1	-	8	31	-	-	-	16	3	6	2	1
Wilde Eend	9861	2149	2580	534	237	196	216	150	395	498	386	753	1767
Wilde Zwaan	7	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5
Wintertaling	2776	428	538	348	99	-	-	2	21	234	93	737	276
Witgat	81	2	-	2	22	-	3	17	16	2	7	6	4
Wulp	483	-	121	63	116	52	44	-	2	7	2	51	25
Zilvermeeuw	127	13	15	11	3	5	7	14	11	13	7	12	16
Zomertaling	45	-	-	-	24	14	2	4	1	-	-	-	-
Zwaangans	43	2	6	7	6	3	-	3	3	5	4	2	2
Zwarte Ooievaar	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Zwarte Stern	2	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Soorten	61	38	34	42	42	38	32	33	34	38	34	34	40
Exemplaren	427091	58398	94360	57982	6369	4216	3921	14193	13774	22120	33501	39924	78333

Aalscholvers zijn in alle maanden waargenomen. Grootste aantallen zijn aanwezig in de trekperiode apr-mei en aug-sep. Maximum van 111 ex viel 14 okt 2005.

Bergeenden zijn in alle jaren waargenomen en proberen altijd zo vroeg mogelijk op de broedplaatsen aanwezig te zijn, soms al in januari, maar proberen daarna zo snel mogelijk weer te vertrekken. In aug t/m okt ontbraken ze volledig. Hoogst getelde aantal betrof 19 ex op 16 mrt 2007.

Blauwe Reigers zijn jaarrond in alle maanden waargenomen. Beste jaar was 2015 met 143 exemplaren waarvan 75 ex op 15 aug 2015. Dat was tevens meteen het hoogste aantal Blauwe Reigers tijdens één telling. Het verloop over de maanden laat zien dat vooral in de trektijd juli t/m september de reigers hier landen om te foerageren of om uit te rusten.

Bokje: 1 ex op 13 apr 2013

Bonte strandloper: 1 ex op 16 mrt 2007

Bosruiter: 1 ex op 15 aug 2015

Brandganzen waren in het begin van de tellingen nog vrij zeldzaam. In de periode 2005-2011 was er alleen een piek in getelde de aantallen van totaal 525 exemplaren in 2010, gevolgd door een volgende piek in van 2723 exemplaren in 2013 en 1690 exemplaren in 2017. Brandganzen zijn maar kort aanwezig in de maanden jan t/m mrt. Buiten deze drie maanden zijn ze schaars.

Brilduiker: 3 ex op 18 mrt 2006; 2 ex op 16 mrt 2007; 1 ex op 15 dec 2007; 6 ex op 14 jan 2012 en 1 ex op 18 feb 2012

Casarca: 1 ex op 10 apr 2009 ; 2 ex op 14 jun 2016

Dodaarzen zijn in alle maanden en in alle jaren waargenomen. Vanaf 2012 broeden Dodaarzen hier jaarlijks. Door het regelmatig droogvallen van de poelen zit daar veelal geen, of alleen nog heel kleine vis in. Ze hebben daardoor geen last van predatie door roofvissen en door het droogvallen staat er tegenwoordig steeds meer vegetatie in de poelen. Hierin verstoppert ze hun nesten. Het maximum getelde aantal tijdens één telling bedroeg 13 exemplaren op 16 jul 2016. In de winterperiode zijn er minder Dodaarzen in de uiterwaarden aanwezig.

Futen zijn door de aanhoudende lage waterstanden, de toegenomen droogte en het kappen van oevervegetatie in de loop der jaren afgenomen. Door de destructie van de oevervegetatie bij de grote plas wordt daar voorlopig niet meer gebroed. Het gemiddeld aantal futen per telling in 2005-2010 lag op 1,4 ex. In de periode 2011-2017 was dit gezakt tot 0,4 ex.

Geelpootmeeuw. In 2010 werd de eerste Geelpootmeeuw waargenomen. Met totaal 2 exemplaren in 2014, 4 in 2016 en 4 in 2017, zit de soort duidelijk in de lift. Waarnemingen werden allemaal gedaan in de periode juli tot en met oktober. Door klimaatverschuiving zal deze soort de komende jaren naar verwachting verder toenemen.

Grauwe Gans. Ondanks verwoede pogingen om in Nederland zoveel mogelijk ganzen te kapot te maken door nestdestructie, afschot en gebruik van mobiele gaskamers is in de niet-broedende populatie in de Bronkhorsterwaarden verder toegenomen. Waarschijnlijk is de toename hier een gevolg van verplaatsingen van ganzen van de binnendijks gelegen agrarische-ellende naar de uiterwaarden. Tijdens jachtpartijen kunnen ze de dood ontlopen door de rivier over te vliegen. De broedpopulatie is hier wel al grotendeels vernield. Na de Kolgans is de Grauwe Gans hier nog de meest voorkomende vogel. Vanaf juli nemen de aantallen snel toe om een piek te bereiken in september waarna de aantallen weer afnemen.

Groenpootruiter: 11 ex op 17 apr 2006; 2 ex op 11 aug 2006; 1 ex op 15 sep 2006 en 10 ex op 15 aug 2015

Grote Canadese Gans. Alle destructie van ganzen ten spijt zit de Grote Canadese Gans landelijk gelukkig nog flink in de lift. In de Bronkhorsterwaarden is echter daar nog niet zo heel veel van te merken. Meer dan tien exemplaren per telling komen hier vooralsnog zelden voor.

Grote Mantelmeeuw is vooral een wintergast. Het aantal per telling ligt gewoonlijk tussen de nul en drie exemplaren, maar in op 12 nov 2009 werden negen exemplaren geteld. Dit is een uitzonderlijk hoog aantal. Soms is er ook in de zomermaanden een enkel exemplaar aanwezig. Zonder uitzondering houden ze zich op langs de oever van de rivier waar ze te vinden zijn op de palen en strekdammen. Daar azen ze op voorbijdrijvende dode of halfdode vissen. Veel van die vissen doen het namelijk niet meer na vele uren lang in een "leefnet" te hebben doorgebracht. Zonder deze "gieren van de rivier" zou het maar een stinkboel worden tussen de pieren langs de IJssel.

Grote Zaagbekken zitten in de IJssel in de periode december tot en met maart. Een enkele keer zijn ze gezien op de zandwinplas, maar ze houden zich voornamelijk op tussen de pieren van de rivier. Wanneer in de winter het oppervlaktewater bevroest, nemen de aantallen hier toe. Over het algemeen zijn ze erg schuw en vliegen voor iedere wandelaar of sportvisser meteen weg. Niet toegankelijke IJsseloevers zijn daarom belangrijk voor Grote Zaagbekken. Hoogst getelde aantal betrof 9 ex op 12 jan 2013.

Grote Zilverreigers werden in de beginjaren nog in lage aantallen waargenomen maar zijn in de uiterwaarden nu een opvallende en redelijk normale soort. Ze ontbreken in de maanden april t/m juli en foerageren vooral op graslanden waar ze muizen vangen. Enkele jaren is er een slaapplek bezet geweest in de wilgen van een van de plassen. Grootste getelde aantal op deze slaapplek waren 30 ex op 30 okt 2010. Deze slaapplek is echter omgezaagd. Later werd er geslapen in de bomen bij de zandwinplas maar ook deze zijn vervolgens omgezaagd. Hoogst getelde aantal in de Bronkhorsterwaarden betrof 39 exemplaren op 16 sep 2016.

Bronkhorsterwaarden 2 augustus 2020: Grote Zilverreiger rustend in wilg.

Grutto's werden in de eerste vier teljaren nog wel waargenomen. Nu vrijwel alle weilanden in dit land zijn omgezet in uitgestorven platgespoten grasakkers is het hier wel klaar met deze weidevogel. In 2009-17 ontbraken ze vrijwel volledig. Grootste aantal van 20 exemplaren werd gezien op 16 maart 2007. De laatste twee waargenomen Grutto's in het voorjaar van 2011 waren hier per ongeluk geland.

Indische Gans; drie waarnemingen van 1 ex op 14 jan 2008; 1 ex op 18 sep 2010 en 1 ex op 12 mei 2012

Kievit is hier verdwenen als jaarlijkse broedvogel. Bij de aanvang van de tellingen in 2005 was er van de weidevogelpopulatie al niet veel meer over. Scholekster, Grutto, Tureluur Wulp en Kieviten waren toen nog broedvogels. De Grutto verdween na 2007, de Tureluur na 2013. Er zwerven nog wat Scholeksters rond, maar het broedsucces is al jaren absoluut nul. Bij de Kievit is het ongeveer hetzelfde verhaal. De aantallen in de broedtijd april-mei namen jaarlijks verder af. Een enkele bejaarde vogel probeert het nog in de laatste

jaren maar nu is ook voor de Kievit het doek gevallen. Mogelijk dat er soms nog een enkele Wulp een jong groot krijgt, maar eigenlijk zijn ze al verdwenen. De Bronkhorsterwaarden en de meeste andere uiterwaarden van de IJssel zijn al jaren vogelrichtlijngebied in een Natura 2000-gebied; tegenwoordig zonder weidevogels. De hele natuurbeschermstatus van het gebied is absoluut een wassen neus gebleken. Turboboeren en industriële agrarische industrie hebben al decennia voorrang boven alles en het resultaat hier is een uitgeteerde uiterwaard van 350 hectare langs de IJssel. In de meeste andere uiterwaarden is het al niet anders.

Tabel 4. Kievit getelde aantallen per maand in de Bronkhorsterwaarden 2005-17. Broedtijd aangegeven in groen.

Kievit	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec	N/Jaar
2005			33	41	13	185	894		8	1541	70		2785
2006			284	20	58	58	258	320	1300	48			2346
2007	140	115	19	39	19	278	513	865	1400	75	210	479	4152
2008	112		25	16	8	27	460	450	110				1208
2009			131	22	12	3	480	110	832	1		80	1671
2010			293	21	15	11	570		690	560			2160
2011			54	14	12		5	1200	1100			77	2462
2012		57	6	5		1			1162	1400			2631
2013	381	829	152	5	6	342	10	1100	950	437	8		4220
2014				2	2	30	38				42		114
2015	1			2	2	73	440	330	39				887
2016		430	27		2		372	480	700		90		2101
2017			3					167		ng			170
Totaal	634	1431	1027	187	149	1008	4040	5022	8291	4062	420	636	26907

Kleine Canadese Gans is hier een zeldzaam gansje met het formaat van een Brandgans. De enige waarneming betrof een tweetal op 15 sep 2006.

Kleine Mantelmeeuwen hebben zich van een echte kust- en zeevogel steeds meer ontpopt als vogels van het binnenland. Ze zijn gewend grote afstanden te vliegen om zo hun voedsel bij elkaar te sprokkelen. In de huidige uitgestrekte agrarische ellende leven ze van de doodgemaakte dieren, het opgeploegde bodemleven en zoeken ze voedsel op dumplocaties van dierlijke mest. In alle jaren in de maanden april t/m september zijn ze gezien. Er was één late waarneming van een exemplaar op 17 dec 2016. Het steeds later vertrekken in het najaar; vroeger terugkomen, en soms overwinteren, is een nieuwe trend aan het worden. In juni 2013 was er een bijzondere situatie toen de IJssel op 8 en 9 juni steeg tot 770 NAP (meetpunt Zutphen-noord). De uiterwaarden kwamen volledig onder te staan en er verschenen massaal Kleine Mantelmeeuwen. Op de Mars waren dat jaar op 14 juni een 2000 exemplaren aanwezig. In de Bronkhorsterwaarden werden die dag 650 ex geteld. Op een totaal van 844 exemplaren in de periode 2005-2017 tijdens 155 tellingen is dit dus een uitzonderlijk hoog aantal.

Kleine Plevier: 1 waarneming van 3 ex op 15 mei 2016. Het betrof een paar met nest en een derde adult. Op dat moment werd de vistrap parallel naast de Baakse Beek aangelegd en de vogels voelden zich blijkaar thuis op dit tijdelijke bouwterrein.

Kleine Zwaan is een wintergast en wordt in Nederland steeds zeldzamer. In het verleden was het een soort die zich relatief veel ophield in uiterwaarden. Tegenwoordig zijn de randmeren het belangrijkste overwinteringsgebied. De enige waarneming hier betrof een groep van 25 adulten met 3 juvenielen in de ondergelopen uiterwaarden op 12 dec 2007.

Knobbelzwanen zijn hier afgenomen door een gebrek aan water en nestgelegenheid, druk op de populatie door jacht, wegpesterijen en als gevolg van de algehele populatie-afname in de regio door vervolging. De eerste vier jaren waren er nog wel redelijk wat zwanen aanwezig maar vanaf 2009 veranderde dat drastisch. De vogels die er nu per ongeluk nog landen zijn erg schuw en verdwijnen door verjaging en vervolging in een mum van tijd weer van het toneel.

Kokmeeuwen zijn in alle jaren veel gezien, maar zelfs de Kokmeeuw vertoont een afname. Dat kan ook bijna niet anders in een gebied wat zo vernield wordt. Alleen in de maand mei, wanneer de Kokmeeuwen zich op de broedplaatsen ophouden, zijn ze vrijwel afwezig.

Kolgans is de meest algemene soort in de Bronkhorsterwaarden. 54,2% van alle getelde watervogels in de periode 2005-2017 bestond uit Kolganzen. Gelukkig is er nog één vogelsoort die kan leven op bijna uitsluitend gras. Aangezien ze ergens anders broeden, hebben ze hier geen last van mislukte broedsels door landbouwwerkzaamheden. Daarnaast werkt het kappen van houtwallen, het egaliseren van percelen, het verdwijnen van hekken en eiwitrijk gras door overbemesting vooralsnog allemaal in hun voordeel. De grootste aantallen werden geteld in 2011, 2012 en 2013 (tabel 5).

In oktober komen ze massaal binnen en blijven in het gebied tot en met maart. Tijdens sommige tellingen ontbraken ze volledig binnen de grenzen van het gebied. Dan zaten ze aan de andere kant van de IJssel op op de uitgestrekte turbograsakkers of in die ten oosten van de Elterweg.

Tabel 5. Kolgans getelde aantallen per maand in de Bronkhorsterwaarden 2005-17.

Kolgans	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec	N/Jaar
2005	1885	60	1401							325	3137		6808
2006	5340	1400	5239							1900		1417	15296
2007	3430	11	44							674	2500	1380	8039
2008	1715	2440	526							450	1340	302	6773
2009	91	3055	1201	3						2700	1	692	7743
2010	2872	636	9685	1	1			1	1	2258		5460	20915
2011		450	1476	1						2100	3600	19402	27029
2012	8885	3510	901		2					4200	3797	4140	25435
2013	1070	23200	1765	95				1		3445	7240	9830	46646
2014	2112	7526	340	7						454	3344	1580	15363
2015	2881	6830	4686						2		1600	5600	21599
2016	934	9891	401							1624	1	10370	23221
2017	1255	17	4807							ng	382	2955	9416
Totaal	32470	59026	32472	107	3	0	0	2	3	20130	26942	63128	234283

Krakeend is landelijk een steeds talrijker voorkomende soort met een steeds ruimere verspreiding. Die trend is ook in het begin zichtbaar geweest in de Bronkhorsterwaarden maar sinds 2015 nemen de aantallen hier weer af. De hoofdzaak hiervan is de droogte. Plassen en poelen stonden voorheen soms droog; tegenwoordig staan ze soms vol water. Ruige oevers zijn grotendeels verdwenen; afgebrand of afgegraven en dan is het er voor Krakeenden minder geschikt. Vanaf juni t/m nov zijn de aantallen het laagst met in sommige van deze maanden een uitschieter naar boven wanneer er voldoende water te vinden is. Maximum aantal van 140 ex werd bereikt op 14 jun 2013. Wanneer krakeenden aanwezig zijn worden er gemiddeld 18 exemplaren geteld.

Kuifeend is in alle jaren en alle maanden gezien, maar vooral in de maanden jan t/m apr is de presentie hoog. Tijdens 55% van de tellingen werden Kuifeenden waargenomen. Maximum aantal van 225 ex werd bereikt op 16 jan 2011.

Lepelaar; drie waarnemingen van 8 ex op 11 jul 2014; 1 ex op 16 jul 2015 en 6 ex op 16 sep 2016

Bronkhorsterwaarden; de wilg op een strekdam in de IJssel op 6 mei 2006 en 2 augustus 2020

Meerkoet is zo'n gewone watervogel dat die eigenlijk maar amper opvalt. In de Bronkhorsterwaarden gaat het slecht met ze. In de periode 2005-2010 waren Meerkoeten tijdens 71 van de 72 tellingen aanwezig (N=4445 gem. 62 ex/telling). In 2011-2017 waren ze tijdens 67 van de 83 tellingen aanwezig (N=2579 gem. 31 ex/telling); bijna een halvering dus. 2017 was het slechtste jaar van de dertien teljaren; met nog maar in 7 maanden aanwezig en een geteld totaal van 213 ex. Maximum aantal van 514 ex werd bereikt op 19 dec 2010.

Nijlgans houdt ondanks de enorme jachtdruk goed stand. De aantallen wisselen sterk per maand. Maximum aantal van 55 ex werd bereikt op 13 apr 2015.

Nonnetje is een echte wintergast en aanwezig in december t/m maart. Alleen in de jaren 2009, 2016 en 2017 ontbraken ze. De aantallen zijn nooit hoog. Als ze al aanwezig zijn gaat het meestal om enkelingen of een kleine groepje. Maxima werden bereikt op 12 jan 2013 met 11 ex en 17 feb 2013 met 22 ex.

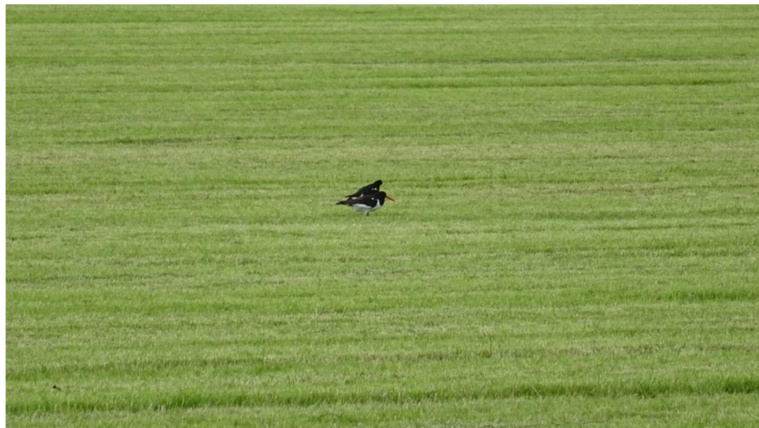
Oeverloper zit veelal op de basaltblokken langs de IJssel. Je moet langs de oever gaan lopen om ze te vinden en dat is niet altijd mogelijk noch gebeurt. Hierdoor zijn ze wat onderteld. Gedurende de voorjaarsstrek zie je de meeste in de maand mei, en wanneer ze weer teruggaan naar het zuiden, zijn juli en augustus de topmaanden.

Ooievaar is sinds het begin van de tellingen in 2005 jaarlijks een broedvogel op het paalnest bij de Veerweg. Wanneer er gemaaid wordt komen ooievaars uit de omgeving de doodgemaaide dieren oprapen, maar ook droogvallende poelen waar de vissenpopulatie afsterft heeft een grote aantrekkingskracht op Ooievaars. Hoewel in de regio jaarlijks wel wat ooievaars overwinteren is er gedurende de tellingen nooit één gezien in de maanden december en januari. Van maart tot en met augustus zijn er altijd wel enkele tot soms tientallen aanwezig. Maximum aantal van 43 ex werd bereikt op 14 jun 2013.

Pijlstaart is een weinig voorkomende zwemeend in de maanden december t/m maart. Er is 1 decemberwaarneming van 8 ex op 13 dec 2015 en 1 januariwaarneming van 3 ex op 17 jan 2015. Toptijd is februari met 4 waarnemingen N = 21, en maart met 6 waarnemingen N = 108. Maximum aantal van 71 ex werd bereikt met 14 ex op 16 mrt 2007. Heel belangrijk voor het voorkomen is de waterstand. Het moment dat Pijlstaarten verschijnen is wanneer de uiterwaarden ondergelopen zijn geweest en het water zich weer terugtrekt in de rivier. In die korte periode, en dat moet dan ook nog liggen in de periode december-maart, verschijnen Pijlstaarten.

Pontische Meeuw; twee waarnemingen van 1 ex op 15 nov 2013 en 1 ex op 17 jan 2016

Scholekster is een sterk afnemende weidevogel in de Bronkhorsterwaarden. De belangrijkste periode dat ze aanwezig zijn is de periode maart t/m juli. Er is 1 decemberwaarneming van 2 ex op 15 dec 2006. De eerste 6 jaar 2005-2010, lag het aantal per telling in de periode mrt-jul op 7,4 ex/telling. In de periode 2011-2017 op 3,2 ex/telling. Het laatste jaar dat er is geteld werden in maart nog 1 ex en in april 2 ex gezien. Voor de Scholekster is hier het doek gevallen. Het gebied is nu ongeschikt om er nog te broeden en ongeschikt voor doortrekkers.

*Bronkhorsterwaarden 17 mei 2015:
uitgemaaide Scholeksters in de uiterwaarden
van de IJssel.*

Slobeend is afhankelijk van ondiep water met veel begroeiing. Na het overlopen van de IJssel is dit type leefgebied hooguit enkele weken voorhanden. Als de uiterwaarden weer droog vallen, zijn ze vervolgens weer afhankelijk van de poeltjes en zandwinplas. Maar door de sloop van het gebied reddden ze het hier daarom niet meer, en net als zoveel soorten die je in uiterwaarden zou verwachten, is ook de Slobeend hier aan het verdwijnen. De eerste zes jaar 2005-2010 werden tijdens 72 tellingen totaal 435 Slobeenden geteld (gem. 6,0 ex/telling) met een maximum van 88 ex op 17 apr 2006. In de periode 2011-2017 werden tijdens 83 tellingen totaal 169 Slobeenden geteld (gem. 2,0 ex/telling) met een maximum van 38 ex op 12 feb 2016.

Smient is een graseter en broedt niet in de Bronkhorsterwaarden. Dat is een groot voordeel want gras is zo ongeveer het enige wat er nog groeit dus voedsel genoeg en nesten kunnen hier niet gesloopt worden. In juni tot en met augustus ontbraken Smienten volledig. De eerste vogels uit het hoge noorden komen in september terug en de laatste individuen vertrekken in april. In drie van de dertien jaar werd er nog één exemplaar gezien in mei. Met totaal 25050 getelde exemplaren staat de Smient qua aantallen op nummer vijf van de meest voorkomende watervogel in de Bronkhorsterwaarden. Toch gaat zelfs de Smient hier in aantal achteruit. Van een gemiddelde van 378 in de maanden oktober t/m april in de periode 2005-2010, lag dit gemiddelde in de periode 2011-2017 met 193 ex een stuk lager.

Sneeuwgans: 6 ex op 13 okt 2006. Het betrof hier 2 "blauwe" en 4 "witte".

Soepgans is niet echt een vogelsoort, maar een "soort-van" gedomesticeerde grauwe gans die door menselijke selectie, en vaak gekruisd met andere soorten ganzen, in velerlei vormen, kleuren, tekening en omvang afwijken van wilde vogels. Ze leven vrij en zijn niet meer gebonden aan eigenaren of erven. Het zijn typische standvogels, sommige kunnen vliegen, andere weer niet en ze leven bijna altijd in vrienden-/familiegroepen. In alle jaren en alle maanden zijn er wel wat Soepganzen gezien. Het zijn ganzen die een beetje rondzwerven langs de IJssel, soms op de westoever, soms op de oostoever.

Stormmeeuw verschijnt pas na het broedseizoen op het toneel. Vooral wanneer de uiterwaarden overstroomd zijn ze er als de kippen bij om al het bodemleven wat uit de grond kruipt op te eten. Ze verschijnen echter wel relatief laat, pas in november, en bereiken een piek in aantallen in de maanden januari t/m maart. Maxima werden bereikt op 18 feb 2012 met 3782 ex en 12 feb 2016 met 3095 ex. In beide gevallen was er sprake van hoog water. Met 18554 getelde exemplaren staat de Stormmeeuw op nummer zes wat betreft talrijkheid in de Bronkhorsterwaarden.

Tafeleenden werden in alle jaren waargenomen. Ze ontbreken geheel van juni tot en met september en zijn zelden aanwezig in de maanden april, mei en oktober. Aantallen verschijnen pas in de periode november tot en met maart. Viermaal werden meer dan 100 exemplaren geteld; 195 op 14 feb 2005, 109 op 18 mrt 2006, 110 op 13 dec 2008 en 356 op 16 jan 2011.

Toendrarietganzen worden een enkele keer aangetroffen tussen de grote groepen Kolganzen en Grauwe Ganzen. Het zijn veelal enkelingen of kleine familiegroepjes die veelal weer snel snel verdwijnen. Het maximum getelde aantal bedroeg 44 ex op 15 feb 2008.

Tureluurs werden alleen in de maanden maart t/m juli waargenomen. Buiten de broedtijd ontbreken ze volledig. Onderstaande tabel laat zien dat het aantal waarnemingen na 2010 in de broedtijd sterk is afgenomen. Incidenteel komt er nog een exemplaar aan de grond maar als broedgebied voor Tureluurs is de Bronkhorsterwaarden volledig ongeschikt gemaakt.

Tabel 6. Tureluur getelde aantallen per maand in de Bronkhorsterwaarden 2005-17. Broedtijd aangegeven in groen.

Tureluur	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec	N/Jaar
2005				2	2								4
2006				9		9	1						19
2007			5	2	6	4							17
2008			7	2		3	2						14
2009				5	2								7
2010			1	1	2	4							8
2011					1	2							3
2012				1	3	1							5
2013				1	2	5	1						9
2014			1										1
2015				2		1							3
2016					1								1
2017				3									3
Totaal	0	0	14	28	19	29	4	0	0	0	0	0	94

Visdief is alleen in de broedtijd van april t/m juli aanwezig wanneer de broedvogels van de Mars op en neer de IJssel vliegen op zoek naar visjes. Foerageren gebeurt voornamelijk boven de IJssel en een enkele keer boven de zandwinplas.

Waterhoen is met 39 exemplaren tijdens 155 tellingen erg weinig gezien. Het vinden van Waterhoentjes in de poeltjes is niet makkelijk. Ze zijn veelal zwijgzaam en verstopen zich bij onraad meteen. Heel anders dan de vogels in de stad Zutphen die hier nou niet bepaald erg schuw zijn.

Waterral; één waarneming van 2 ex op 17 nov 2017

Watersnip is vooral in de trektijd waargenomen. Wanneer ze niet opvliegen zijn ze moeilijk te vinden dus er is zeker sprake van een ondertelling. Grootste groep van 28 ex werd gezien op 17 apr 2016.

Wilde Eend staat op de zevende plaats qua talrijkheid en bereikt de hoogste aantallen in de periode december t/m februari. Grootste aantal van 578 ex werd geteld op 18 feb 2012. Ze hebben een voorkeur voor de plassen, maar ook op en langs de stenen oevers zijn ze soms met tientallen aanwezig.

Wilde Zwaan; twee waarnemingen van 2 adult op 13 jan 2007 en 5 ex (2 ad en 3 juv) op 19 dec 2010

Wintertaling is na Smient en Wilde Eend de talrijkste eend. Voornamelijk te vinden in de ondiepe plassen wanneer er water in staat. Helaas staan de plassen steeds vaker droog. Het aantal tellingen dat Wintertalingen aanwezig waren is afgenomen van 47 van de 72 tellingen in 2005-2010 (N=1691 gem. 23,5 ex/telling) naar 34 van de 83 tellingen in 2011-2017 (N=1085 gem 13,1 ex/telling). Als gevolg van de drooggevallen plassen, maaian van oevers, ontbreken van voldoende voedsel, slopen van bossages langs

het water en door gebrek aan overstromingen, verdwijnt het leefgebied van Wintertalingen. Grootste aantal van 367 ex werd geteld op 11 nov 2005. In de maanden mei en juni ontbraken ze in alle jaren.

Witgat werd alle jaren gezien en ontbrak alleen in de maanden februari en mei. Per telling gaat het meestal om 1 of 2 exemplaren en ze zitten meestal op vast plekken; de oever van de Baaksche Beek, Zandwinplas of op de bodem van de drooggevalen poelen. Grootste aantal van 13 ex werd geteld op 15 jul 2011 en 8 ex op 15 aug 2015.

Wulp is het grootste deel van het jaar aanwezig in veelal kleine aantallen en ontbreekt alleen in juli en midden in de winter (januari). Vanaf 2010 kelderen de aantallen snel. Van aanwezigheid in de trektijd is sindsdien geen sprake maar er is nog wel sprake van aanwezigheid in de broedtijd maar dit zijn oude vogels met een broedsucces van nul-komma-nul. Wulpen worden oud en wanneer deze honkvaste bewoners gestorven zijn, zal ook de Wulp als broedvogel verdwenen zijn. Er zijn geen nakomelingen om de plaats van de oude vogels in te nemen en het gebied is door de agrarische destructie ongeschikt geworden voor Wulpen.

Tabel 7. Wulp getelde aantallen per maand in de Bronkhorsterwaarden 2005-17. Broedtijd aangegeven in groen.

Wulp	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec	N/Jaar
2005			3	4	4						5	3	19
2006		7	14	70	1	1				2	46		141
2007			9	5	11	3		2				1	31
2008		110	6	2	6	2			7			8	141
2009			4	4	6	3						13	30
2010				4	4	2							10
2011		1	4	4	3								12
2012		2	8	2	3	4							19
2013		1	6	6	2	25							40
2014			3	3	2								8
2015			2	6	1	1							10
2016			3	1	5	3							12
2017			1	5	4								10
Totaal	0	121	63	116	52	44	0	2	7	2	51	25	483

Zilvermeeuwen zijn jaarrond aanwezig maar het zijn er nooit veel. Ze foerageren vooral op dode aangespoelde vissen langs de IJsseloever en zijn te vinden op de strekdammen. Daar wachten ze op wat er langs komt drijven en of ze vliegen een beetje heen en weer boven de rivier op zoek naar voedsel. Tijdens 127 van de 155 tellingen werden ze waargenomen met als maximum 9 exemplaren op 21 nov 2009.

Zomertaling is dertien keer waargenomen in de periode april tot en met augustus. Tijdens de voorjaarsstrek in april zijn ze zes keer genoteerd, in mei vier keer en in juni, juli en augustus steeds maar eenmaal. Grootste aantal van 9 exemplaren werd geteld op 17 april 2006. Het aantal waarnemingen is in de loop van de jaren steeds verder afgenomen met acht waarnemingen in de eerste vier jaren en nog slechts vijf waarnemingen in de negen jaar daaropvolgend.

Zwaangans is de oorspronkelijke soort waaruit de Chinese Knobbeltgans is gefokt. In de telperiode 2005 tot en met april 2009 bevonden zich twee tot vier exemplaren van deze Chinese Knobbeltgans in de Bronkhorsterwaarden. Daarna waren ze plots verdwenen, gevangen of afgeschoten, ik heb ze nooit meer teruggezien.

Zwarte Ooievaar; één waarneming van 1 ex op 12 sep 2015

Zwarte Stern; één waarneming van 2 ex op 14 mei 2005

Lange leve de Grauwe Gans.

1 augustus 2015: De ganzen bemesten jaar-rond de plas van de Rammelwaard langs de IJssel. Dat is voeding voor alg en kleine beestjes en dat is dan weer voedsel voor jonge vissen die snel groeien in het ondiepe warme water. Nu het water heel laag staat dreigt er visterfte en voor je het weet heb je één grote bak stinkende dooie rotte vis waar botulisme welig kan tieren. Maar, daar heb je de Aalscholvers. Er stonden er 161 op de oever. Alsof het was afgesproken vlogen alle 161 Aalscholvers tegelijk het water in.

Tijdens hun gezamenlijke visactie joegen ze de vissen naar de kant en daar stonden 7 Grote Zilverreigers en 12 Blauwe Reigers te wachten. Ook die sloegen meteen hun slag samen met de 18 Visdieven daarboven die achter elkaar visjes vingen. Een prachtig vreetfestijn. Alles van formaat, alles wat ziek is wordt hier dagelijks opgeruimd en dat geeft ruimte en zuurstof aan de jonge vis. Voedsel voor de 16 Lepelaars die nu even niet meededen. Wanneer de IJssel straks weer overloopt zwemmen de miljoenen jonge visjes vanuit deze plas de IJssel in. Met dank aan de Grauwe Gans en de Aalscholvers. De waterkwaliteit, de vissen, IJsvogels, reigers en Visdieven varen er wel bij. Mooi hè.

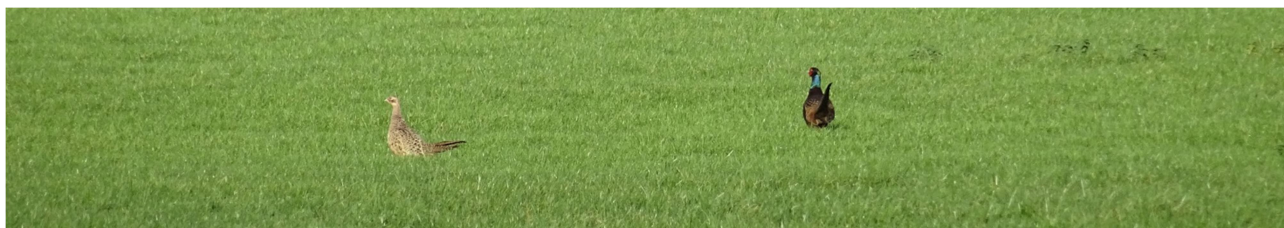
<https://www.facebook.com/1249963091/videos/10206824709156855>

Bronkhorsterwaarden 15 augustus 2015: Deel van een groep bestaande uit 64 Blauwe Reigers, 27 Grote Zilverreigers en 11 Ooievaars.

Bronkhorsterwaarden 12 januari 2020: hoog water.

Bronkhorsterwaarden 17 november 2017: een losgelaten kerstdiner om op te schieten.

Overige vogelsoorten

Naast de reguliere watervogels, zijn maandelijks ook de roofvogels geteld en een groepje soorten die enigszins aan de uiterwaarden verbonden zijn. Het betrof de volgende aanvullende soorten: Fazant, Grote Gele Kwikstaart, IJsvogel, Kwartel, Paapje, Patrijs, Roodborsttapuit, Sneeuwgorz, Tapuit en Waterpieper.

Informatie over de getelde aantallen van roofvogels en deze groep van soorten worden hieronder behandeld. Om het verloop van de aantallen in de loop van de dertien jaren, en het verloop over de maanden van het jaar weer te geven, zijn de gesommeerde aantallen in twee tabellen weergegeven. Tabel 8 geeft de gesommeerde aantallen per jaar in de periode 2005-17. Tabel 9 geeft de gesommeerde aantallen per maand in de periode 2005-17.

Roofvogels

De Blauwe Kiekendief is met 5 waarnemingen een zeldzame doortrekker en wintergast in de Bronkhorsterwaarden; 1 ex op: 11 nov 2005; 1 ex op 18 mrt 2006; 1 ex op 13 dec 2008; 1 ex op 12 feb 2010 en 1 ex op 16 nov 2012

De Boomvalk komt in de uiterwaarden af en toe jagen op Boerenzwaluwen. Totaal werden 9 exemplaren geteld waaronder 3 ex op 11 aug 2006 en 2 op 13 aug 2017.

Van de Bruine Kiekendief waren 4 waarnemingen: 1 ex op 17 jun 2006; 1 ex op 16 mei 2009; 1 ex op 14 aug 2009 en 1 ex op 16 sep 2009

Buizerds waren jaarrond aanwezig en is de talrijkste roofvogel in het gebied. Totaal werden 596 exemplaren geteld tijdens 155 tellingen. Maximum viel op 15 ex op 13 jan 2006.

Grauwe Kiekendief: 1 vr. op 17 apr 2006

Havik: 21 waarnemingen van 22 exemplaren. In 9 van de 13 jaren en in 11 van de 12 maanden zijn ze waargenomen.

Rode wouw: 1 ex op 14 mei 2017

Slechtvalk: Wintergast met vier waarnemingen van steeds 1 exemplaar: 19 dec 2010; 18 feb 2012; 17 jan 2014 en op 14 feb 2015

Het Smelleken is een zeldzame doortrekker met twee waarnemingen: 1 ex op 16 sep 2005 en op 11 apr 2012

Sperwer 20 waarnemingen van 21 exemplaren. In 10 van de 13 jaren en in 9 van de 12 maanden waargenomen.

Torenavalk: Na de Buizerd is de Torenavalk met 182 exemplaren de talrijkste roofvogel en in alle maanden van het jaar en in 12 van de 13 jaren (geen in 2011) waargenomen. De aantallen nemen hier de laatste jaren steeds verder af en is gehalveerd van gemiddeld 1,6 per telling in 2005-2010 naar 0,8 per telling in 2011-2017.

Overige soorten

Fazant. Hoewel verboden, worden overal in de Achterhoek nog jaarlijks Fazanten uitgezet om ze daarna weer te kunnen doodschieten. Dit uitzetten gebeurt jaarlijks in de omgeving van Bronckhorst. Sommige van die Fazanten dwalen af de uiterwaarden in zoals 3 ex op 10 apr 2009; 2 ex op 14 mrt 2014; 1 ex op 13 apr 2014; 2 ex op 17 nov 2017 en 2 ex op 15 dec 2017.

Grote Gele Kwikstaarten werden in 2005-2009 jaarlijks gezien en daarna niet meer. Alleen in 2016 werden in de periode sep t/m dec ineens weer totaal vijf exemplaren geteld. Over alle jaren samen ging het totaal om 15 exemplaren.

IJsvogels zijn grotendeels standvogels en broeden af toe toe in de oever van de Baakse Beek. IJsvogels zijn in 12 van de 13 jaar gezien (geen in 2006) en in 11 van de 12 maanden (geen enkele in februari). Beste jaar was 2014 met 16 exemplaren en de topmaand is augustus met eveneens totaal 16 exemplaren. Tijdens 53 van de 155 tellingen werden IJsvogels gezien. Per telling betrof het 34 x 1 ex; 12 x 2 ex., 5 x 3 ex. en 2 x 4 exemplaren.

De aanwezigheid van Kwartels lukt eigenlijk alleen op basis van roepende exemplaren. Tweemaal werd er één exemplaar gehoord en wel 1 ex op 20 juni 2011 en 1 ex op 16 jul 2015.

Paapje is in voor- en najaar als doortrekker aanwezig en alleen gezien in de jaren 2007, 2013, 2014 en 2015. De enige voorjaarswaarneming betrof 1 ex op 19 mei 2013. De overige vier waarnemingen van twaalf exemplaren vielen in de maanden augustus en september.

Patrijs. In het begin van de tellingen in 2005 waren er in de binnendijkse agrarische gebieden nog verschillende broedparen aanwezig. Soms kwam je ze nog tegen in de uiterwaarden, maar daar is snel een eind aan gekomen. Na 2011 is er geen patrijs meer gezien; niet in de uiterwaarden en noch in de aangrenzende agrarische industriegebieden. Het dichtsbijzijnde, en misschien zelfs het enige paar Patrijzen binnen werkgebied van de Vogelwerkgroep van 200 km² bevond zich in 2019 aan de overkant van de IJssel in Cortenoever. Grootst getelde aantal in de Bronkhorsterwaarden bedroeg een groep van 13 exemplaren (3 adult en 10 juveniel) op 15 juli 2011.

Roodborsttapuiten ontbraken in de jaren 2005-2010. De landelijke toename van het aantal broedparen werd ook in Zutphen en omgeving steeds duidelijker. Van een zeer zeldzame broedvogel op heideveldjes, is die steeds meer in agrarische gebieden, uiterwaarden en braakliggende terreinen gaan broeden. Sinds 2013 zijn ze jaarlijks aanwezig in de broedtijd van maart t/m september. Totaal zijn tijdens alle tellingen totaal 46 Roodborsttapuiten geteld.

De Sneeuwgorz werd maar eenmaal waargenomen op 16 nov 2012. Die dag foerageerde een vrouwtje in de wegberm van de Elterweg. In de regio Zutphen zijn Sneeuwgorzen een zeldzaamheid.

De Tapuit wordt alleen gezien tijdens de voor- en najaarstrek. In april en mei werden totaal acht exemplaren waargenomen. In het najaar zijn het er duidelijk meer met totaal 58 exemplaren waarvan acht in augustus en 50 in september. Grootste aantal van 18 exemplaren werd geteld op 16 sep 2005.

De Waterpieper is bijna jaarlijks gezien en een typische wintergast waarvan de eerste in oktober aanwezig kunnen zijn en de laatste in maart. Piektijd is de maand november met elf exemplaren en december met totaal 17 exemplaren. Waterpiepers foerageren in de uiterwaarden op plas-dras grasland en op de rand van het hoge water. Waarschijnlijk zijn Waterpiepers veel talrijker dan uit de tellingen blijkt. Je moet echt door de uiterwaarden gaan lopen, en ze dan opjagen wil je ze tegenkomen.

Tabel 8. Roofvogels en overige soorten in de Bronkhorsterwaarden 2005-17; soorten en aantallen per jaar.

2005-2017	Totaal	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Aantal tellingen	155	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	11
Roofvogels														
Blauwe Kiekendief	5	1	1	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-
Boomvalk	9	-	3	-	1	-	-	-	-	-	-	3	-	2
Bruine Kiekendief	4	-	1	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-
Buizerd	596	57	53	43	39	60	34	30	36	36	50	69	47	42
Grauwe Kiekendief	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Havik	22	1	2	-	1	6	-	-	1	3	4	1	3	-
Rode Wouw	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Slechtvalk	4	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	1	-	-
Smelleken	2	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Sperwer	21	3	-	2	2	3	1	3	2	-	2	1	-	2
Torenvalk	182	26	16	14	18	32	12	-	12	1	16	19	7	9
Soorten	11	6	7	3	6	5	5	3	7	3	5	6	3	5
Exemplaren	847	89	77	59	62	103	49	34	54	40	73	94	57	56
Overige soorten														
Fazant	8	-	-	-	-	3	-	-	-	-	2	-	-	3
Grote Gele Kwikstaart	15	3	1	2	3	1	-	-	-	-	-	-	5	-
IJsvogel	81	1	-	7	10	3	2	1	7	4	16	14	12	4
Kwartel	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-
Paapje	13	-	-	5	-	-	-	-	-	1	4	3	-	-
Patrijs	17	2	-	-	1	-	1	13	-	-	-	-	-	-
Roodborsttapuit	46	-	-	-	-	-	-	2	-	9	7	10	7	11
Sneeuwgors	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Tapuit	66	18	2	2	-	2	3	-	5	14	8	7	4	1
Waterpieper	40	-	1	8	4	4	2	-	1	-	1	2	6	11
Soorten	10	4	3	5	4	5	4	4	4	4	6	6	5	5
Exemplaren	289	24	4	24	18	13	8	17	14	28	38	37	34	30

Tabel 9. Roofvogels en overige soorten in de Bronkhorsterwaarden 2005-17; soorten en aantallen per maand.

2005-2017	Totaal	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
Aantal tellingen	155	13	13	13	13	13	13	13	13	13	12	13	13
Roofvogels													
Blauwe Kiekendief	5	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	2	1
Boomvalk	9	-	-	-	-	-	1	1	6	1	-	-	-
Bruine Kiekendief	4	-	-	-	-	1	1	-	1	1	-	-	-
Buizerd	596	66	70	54	55	30	36	38	36	55	44	45	67
Grauwe Kiekendief	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Havik	22	2	2	3	2	1	1	-	4	1	2	2	2
Rode Wouw	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Slechtvalk	4	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Smelleken	2	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-
Sperwer	21	-	-	4	-	2	2	2	2	2	2	3	2
Torenvalk	182	17	7	12	4	5	6	12	16	34	23	27	19
Soorten	11	4	5	5	5	6	6	4	6	7	4	5	6
Exemplaren	847	86	82	74	63	40	47	53	65	95	71	79	92
Overige soorten													
Fazant	8	-	-	1	4	-	-	-	-	-	-	2	1
Grote Gele Kwikstaart	15	-	-	1	-	-	-	-	-	1	5	5	3
IJsvogel	81	2	-	4	8	5	2	7	16	10	13	9	5
Kwartel	2	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-
Paapje	13	-	-	-	-	1	-	-	7	5	-	-	-
Patrijs	17	-	-	2	1	-	-	14	-	-	-	-	-
Roodborsttapuit	46	-	-	2	4	13	6	12	6	3	-	-	-
Sneeuwgors	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Tapuit	66	-	-	-	3	5	-	-	8	50	-	-	-
Waterpieper	40	7	3	1	-	-	-	-	-	-	1	11	17
Soorten	10	2	1	6	5	4	3	4	4	5	3	5	4
Exemplaren	289	9	3	11	20	24	9	34	37	69	19	28	26

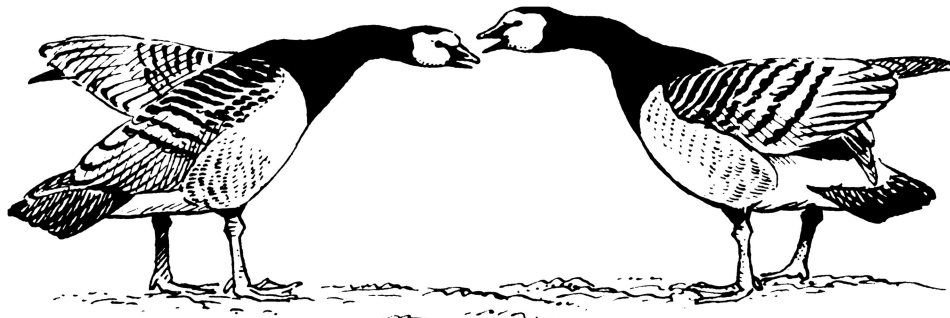
De dramatische ontwikkeling in de Bronkhorsterwaarden

Het schijnt dat de Bronkhorsterwaarden onderdeel is van Natura 2000-gebied "Rijntakken". Hierover zijn dikke rapporten te vinden met uitgebreide tabellen en meerdere websites met informatie over doelstellingen en perspectieven, maar in praktijk, uit wat ik gedurende de periode 2005-2017 heb gezien, heeft deze Natura 2000-status in de Bronkhorsterwaarden geen enkele inhoud.

Het gebied heeft net als de rest van agrarisch Nederland, ernstig te lijden van de industriële agrarische schaalvergroting en intensivering. Broedvogels zijn nog maar amper aanwezig en ook voor doortrekkers en overwinteraars is er, behalve voor grasetende ganzen, nog maar weinig te halen. Het gebied is verdroogd, sloten en greppels worden leeg geschraapt; houtwallen, bosjes en bomen gekapt, percelen worden vergroot en zijn grotendeels geëgaliseerd, platgespoten en vol geplemt met drijfmest. De weinige soorten die er nog in aantal voorkomen worden afgeschoten of weggepest met knalapparaten. Er is geen enkel teken dat wijst op enige verbetering voor dit gebied. De destructie in dit gebied gaat onverminderd voort waarmee de hele Natura 2000-status van de Bronkhorsterwaarden niets voorstelt.

In 2005-2017 heb ik in de Bronkhorsterwaarden maandelijks de watervogelpopulatie geteld maar zag het gebied aftakelen op een manier dat het gewoon niet meer leuk was er nog aandacht aan te besteden. Ergernissen stapelden zich steeds meer op wat voor mij de reden was om hier te stoppen met het maandelijks tellen van watervogels.

Om een beeld te geven van wat er hier aan de hand is, toon ik hieronder aan de hand van foto's enkele van de ontwikkelingen in het gebied en sinds ik gestopt ben gaat de destructie daar, net als in alle agrarische gebieden in de regio, onverminderd voort.

Droogte

Als gevolg van verkeerd grond- en oppervlakte-waterbeheer op en onder de agrarische bedrijventereinen, door een snelle ontwatering van uiterwaarden, gebrek aan neerslag en door klimaatverandering slaat de laatste jaren de droogte keihard toe. Sloten staan vrijwel het hele jaar droog. In de voormalige uiterwaardplassen staat nog maar zelden water en de stenen oevers van de IJssel zijn door langdurige droogstand zo ongeveer vrij van enige vorm van leven. Tot 2009 groeide er een grote populatie van Driehoeksmossels en Quaggamossels op de stenen van de IJsseloever. Die populatie is door droogte in 2009 afgestorven en sindsdien niet meer hersteld.

Het hele beheer van de uiterwaarden van de IJssel is er enkel op gericht het water zo snel mogelijk af te voeren. Dat dat ten koste gaat van natuur speelt geen enkele rol. Bij de ruilverkaveling Cortenoever-Voorsterklei zijn twee belangrijke vogelgebieden vernield. Het gaat om het laaggelegen deel van Cortenoever en de plas van de Rammelwaard. Beide zijn in het kader van "Nog-meer-ruimte-voor-de-agrarische-industrie" kapot gemaakt door de gebieden aan te sluiten op de IJssel. Het gevolg is dat na hoog water beide gebieden meteen helemaal leeg lopen en tevens onderhevig zijn aan de wisselende waterstanden van de IJssel. Het vernielen van beide gebieden werkt verdere verdroging in de hand en heeft grote invloed op de vogelpopulaties van het hele IJsselgebied. Vermoedelijk zijn dit niet de enige gesloopte plassen langs de IJssel.

Bronkhorsterwaarden 4 oktober 2009: Door de droogte in het najaar van 2009 stierf de gehele mosselpopulatie op de stenen oevers van de IJssel af en keerde sindsdien niet meer terug.

Bronkhorsterwaarden 31 oktober 2009: Drooggevalen plas in de Bronkhorsterwaarden met 100-den dode vissen op de bodem. De vissenpopulatie verdween, de kleibodem barstte waarna de bodem doorlaatbaar werd en bleef. Sindsdien valt deze plas iedere zomer geheel droog en is daardoor momenteel dicht begroeid met vegetatie.

Roeken

Aan de overkant van de IJssel, in een Essenbos bij de waterzuivering in Cortenoever, was een grote Roekenkolonie. Onder de noemer van "Ruimte-voor-de-Rivier" zou en moest bij de ruilverkaveling Cortenoever-Voorsterklei dit bos gekapt worden en zo geschiedde. In de winter van 2013/14 is de kolonie omgezaagd. Deze Roeken foerageerden veel in de Bronkhorsterwaarden maar dat is nu verleden tijd. De kolonie in Bronckhorst was al eerder verlaten en verderop bij De Hoven langs de N345 zijn de beuken waarin de Roeken broedden omgezaagd evenals de grote kolonie bij de Beele waar de Roeken zijn weggepest en de kolonie grotendeels platgezaagd. Ondertussen worden in de regio de roeken op grote schaal zinloos doodgeschoten. Je vind ze terug, uitgelegd op akkers of aan touwtjes bengelend boven kuilhopen of graanakkers. Alle middelen worden ingezet om de soort uit te roeien.

Bronkhorsterwaarden 13 april 2007: Zicht op de roekenkolonie in Cortenoever. Deze kolonie is omgezaagd en heeft plaats gemaakt voor gras.

Bronkhorsterwaarden 18 mei 2019: Doodgeschoten Roek in de Bronkhorsterwaarden; opgehangen aan een roestige spijker. Je vind de kapotgeschoten Roeken terug, uitgelegd op akkers of aan touwtjes bengelend boven kuilhopen of graanakkers.

Bronkhorsterwaarden 18 mei 2019: Kraaien, Kauwen en Roeken worden midden in de broedtijd op grote schaal afgemaakt en gedumpt. De jongen van deze vogels verhongeren vervolgens in de nesten.

*Bronkhorsterwaarden 12 maart 2011:
Doodgeschoten en boven kuilhoop
opgehangen Roek aan de andere kant van de
dijk.*

Oeverwaluwen

Iedere vorm van natuurlijke oever langs de IJssel wordt meteen de kop ingedrukt. In de Bronkhorsterwaarden bevond zich tot en met 2011 een oeverwaluwkolonie met in dat jaar 124 nesten. Na het broedseizoen is deze hele oever volgestort met stenen. Desastreus voor Oeverwaluwen en ze zijn hier sindsdien verdwenen als broedvogel.

*Bronkhorsterwaarden 20 juni 2011: Deel van
de 124 bewoonde overwaluwnesten.*

*Bronkhorsterwaarden 20 juni 2011: Blik op
een deel van de oeverwaluwkolonie voordat
die werd volgestort met stenen.*

Perceelvergroting ten koste van alles.

De meeste percelen in de Bronkhorsterwaarden zijn in de loop van de jaren geëgaliseerd, de hekwerken grotendeels verdwenen, percelen vergroot, ondergeploegd en opnieuw ingezaaid met één soort gras. De graslandpercelen worden jaarrond volgepompt met stront, platgespoten met gif en gemaaid. Bomen en houtwallen die eerst op perceelgrenzen stonden verdwijnen bij ieder kans die er is. Hieronder als voorbeeld een paar foto's van één van die voormalige bomen.

Bronkhorsterwaarden 14 mei 2010: Een Es onder aan de dijk in de Bronkhorsterwaarden. Er is een afrit naar het perceel toe, de percelen zijn nog enigszins gevarieerd en duidelijk van elkaar te onderscheiden met verschillende stadia van bewerken. Er zijn nog bloemen (het is al niet veel meer...) en de percelen worden van elkaar gescheiden door hekwerken waaronder de laatste insecten een overlevingsplek zoeken.

Bronkhorsterwaarden 14 februari 2015: De Es een maand voordat die gesloopt werd.

Bronkhorsterwaarden 13 maart 2015: De Es is omgezaagd en met de stronk verwerkt tot gesubsidieerde houtsnippers. De hekken in de omgeving zijn eruit, de percelen samengevoegd tot één grote strontakker waar niets meer kan leven.

Niet alleen de hekwerken tussen de percelen zijn verdwenen, maar ook de hekwerken langs wegen en paden. Iets wat overal in de Achterhoek heeft plaatsgevonden. Daarbij worden meteen de bermen gestolen en gebruikt om stront te dumpen, gif te spuiten en de vegetatie te stelen. De verharde weg wordt voortaan als kopakker gebruikt. Al het leven in de bermen wordt zoveel mogelijk vernietigd en als er bomen en/of

struiken staan, en als ze al niet meteen kapot worden gezaagd, doen ze dat later wel en anders gaan ze sowieso wel dood door dit destructieve wanbeheer.

Bronkhorsterwaarden 13 jun 2014: Het hek rechts van de weg was al eerder verwijderd maar nu is ook het hek links weg. De berm wordt ingepikt en voorgoed gesloopt. Wat resteert zijn strontbermen zonder enige vorm van leven.

Het verdwijnen van afzonderlijke percelen heeft als gevolg dat alles in de weg staat. Hier zijn de heel oude meidoornhagen die in het verleden de percelen begrensde omgezaagd, op een hoop geveegd en als oud vuil afgebrand. De oude structuren van de verschillende percelen zijn twee jaar later volgestort met grond, geëgaliseerd en ingezaaid met gras.

Bronkhorsterwaarden 15 april 2017: De harde werkers zijn weer lekker bezig met de slogan slopen-wat-je-slopen-kan”.

Bronkhorsterwaarden 13 augustus 2017: Onder het mom “ruimte voor de rivieren” werden in 2016 en 2017 houtwallen, bosjes en wilgen voor bio-brandstof omgezaagd. Deze plas, die door een verdroogde en gescheurde bodem sinds 2009 geen water meer kan vasthouden, had in de oever nog wel een slaapplek van Aalscholvers en Grote Zilverreigers. Dit is allemaal platgezaagd en gesubsidieerd verhaakseld.

Bronkhorsterwaarden 18 september 2017: Het slopen in de Bronkhorsterwaarden is nog lang niet afgerond. Hier worden de bomen en struwelen van de oevers van de grootste plas tegen de vlakte. De oevers met de graafmachine strak afgewerkt. Het betreft hier dus een Natura-2000 gebied.

Bronkhorsterwaarden 13 maart 2015: Afgezaagde en platgebrande meidoornhaag.

Bronkhorsterwaarden 18 februari 2017: De oude structuren van de verschillende percelen zijn volgestort met grond, geëgaliseerd en ingezaaid met gras.

Bronkhorsterwaarden 18 februari 2017: Deze greppel met heel oude meidoorns is zojuist platgezaagd en zal ter plekke in de fik worden gestoken.

Bronkhorsterwaarden 4 maart 2017: en zal ter plekke in de fik worden gestoken.

Bronkhorsterwaarden 14 oktober 2016: Wat er nog resteert aan watergangen wordt ieder jaar tot en met de bodem helemaal leeggeschrapt door zware machines met als doel zoveel mogelijk van de restjes natuur te vernielen en het water zo snel als maar mogelijk af te voeren naar de Noordzee zodat de zware strontmachines door kunnen met het vergiften van de bodem.

Bronkhorsterwaarden 14 oktober 2016: De natuur van de uiterwaarden, omgezet in bio-brandstof. Op papier, volgens het klimaatakkoord van Parijs, is dit goed voor het milieu want de toename van CO_2 in de atmosfeer door opstoken van hout hoeft niet te worden meegerekend in de totale uitstoot van een land. Dit destructieve principe is vast verzonnen door een kortzichtige econoom. Waanzin en hopeloos!

Bronkhorsterwaarden 15 april 2017: En weer een zwaar vernielde en verminkte houtwal. Ze zijn nog steeds niet klaar.

Bronkhorsterwaarden 15 april 2017: De eerder uit de greppel getrokken en op de oever getrokken vegetatie is na een tijd opgedroogd. Reden om dat af te branden. Voor je het weet zit daar ander leven in dan alleen gras en dat moet je als industriële agrariër te allen tijden zien te voorkomen.

Bronkhorsterwaarden 14 oktober 2016. Blik op weer een vernielde houtwal.

Bronkhorsterwaarden 15 april 2017: Nadat bovenstaande houtwal gekapt was en afgevoerd als bio-brandstof, is de rest in de fik gestoken. De grote stukken plastic, beton en prikkeldraad blijven zoals gewoonlijk achter en denk maar niet dat dát opgeruimd gaat worden.

Rammelwaard 24 juli 2016: Concentratie van viseters: 255 Aalscholvers, 20 futen, 13 lepelaars, 51 Grote Zilverreigers, Visdieven en Blauwe Reigers. Sinds het doorgraven van de Rammelwaard naar de IJssel zijn dit soort concentraties van vissende vogels hier verleden tijd geworden. Door de huidige almaar wisselende waterstand in het broedseizoen mislukken ook hier nu bijna alle futenbroedsels.

Landbouwgif

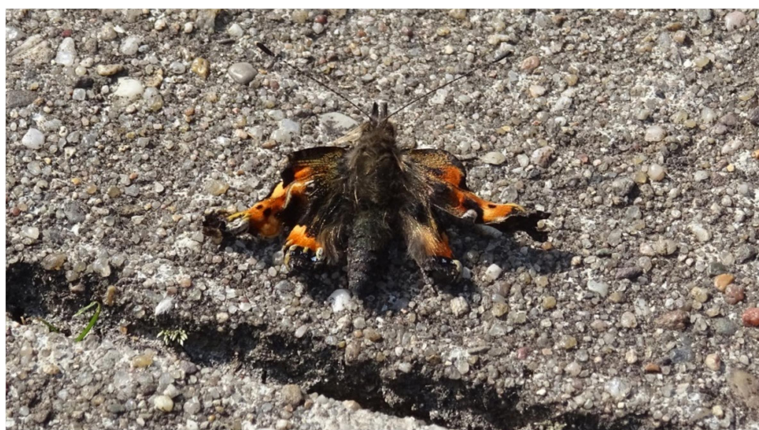
Met een mix van verschillende soorten vergif wordt de monotone grasproductie in de uiterwaarden op een zo hoog mogelijk peil gehouden. Dat gif is bedoeld om al het andere leven dan gras effectief, langdurig en zoveel mogelijk kapot te maken. Wilde planten en de insectenwereld, die de basis zijn voor een rijke en gevarieerde natuur, verdwijnen onder de waas van landbouwgif. Wat dat betreft verschilt dit Natura 2000-gebied niet van alle andere agrarische industriegebieden in de rest van Nederland.

Bronkhorsterwaarden 17 mei 2015: Bloeiende maar insectenloze meidoorns zijn het "normale" beeld geworden. De struiken beginnen daardoor zelfs te stinken van de overmaat aan wegdampende nectar die niet meer wordt opgehaald.

Bronkhorsterwaarden 15 april 2017: En mocht er dan een zuringwortel alle destructie van het ploegen, stront dumpen, onwateren, maaien, slepen nog overleven, dan gewoon de gifspuit er nóg een keer overheen.

Bronkhorsterwaarden 13 september 2014 Het doel van insecticiden is om insecten zonder onderscheid voorgoed kapot te maken en dat is hier duidelijk gelukt.

Bronkhorsterwaarden 20 juli 2013 De populatie van de Kleine Vos in heel Nederland is in rap tempo volledig ingestort.

Bronkhorsterwaarden, Veerweg 12 maart 2014 En als het gif zijn werk niet doet kan het altijd nog mechanisch. De brede berm met sleedoorns is weggeklepeld, het prikkeldraad eruit, de greppel vernield en de bomen opgekroond zoals dat zo mooi heet, maar dit is een vorm van totale destructie.

Jacht

In een Natura 2000-gebied verwacht je dat er toch wel dat natuur hier enigszins een beschermde status zou hebben maar niets is minder waar. De meeste vormen van buitenrecreatie ontbreken. Er zijn geen mountainbikers, wandelroutes, motorcrossers, drone-vliegers, kampeerterreinen of hondenuitlaatgebieden, maar de meest natuurstroef hobby die je kunt bedenken is hier wel toegestaan: Jacht.

Het is hier aan een flink aantal individuen toegestaan om voor hun lol dieren dood te schieten. Het is een zinloze en destructieve vorm van gelegaliseerd vandalisme. Naast het feit dat aangeschoten dieren levend of dood verdwijnen, veroorzaakt het veel dierenleed en ontoelaatbare verstoring voor de dieren die hier niet mogen worden geschoten.

Naast het kapot schieten en verwonden van dieren worden hier, om deze "lol" te vergroten, Fazanten en sinds 2020 ook Wilde Eenden uitgezet. Het uitzetten van Fazanten en Wilde Eenden is verboden maar het kan hier allemaal ongestraft want enige vorm van controle op deze excessieve hobbyisten ontbreekt volledig.

Bronkhorsterwaarden 17 januari 2016: Een meidoornhaag als schiettent. Niemand die het ziet want het is een niet-toegankelijk Natura-2000 natuurgebied met een op papier kwetsbare natuur. Je mag er niet lopen, maar met een jachtvergunning op zak mag je met de jeep het terrein in, de hond los, meidoornhagen slopen om je vervolgens daarachter te verschuilen om voor de lol op vogels te gaan zitten schieten.

Bronkhorsterwaarden 2 augustus 2020: Naast het jaarlijkse illegale uitzetten van Fazanten om die vervolgens legaal kapot te schieten, werden er in 2020 deze uitgezette tamme wilde eenden aangetroffen. Er broeden vrijwel geen wilde eenden meer. Dan koop je gewoon een paar kratten wilde eenden en die dump je dan in de uiterwaarden en ook die schiet je dan kapot om te doneren aan de voedselbank.

Bronkhorsterwaarden 12 februari 2010: Bij afschot van ganzen komen veel van de geraakte vogels niet meteen naar beneden, maar met een paar hagelkorrels in je organen sterven veel vogels en zoogdieren een langzame en pijnlijke dood. Regelmatig werden deze door jacht kreupelen of halfdode ganzen in de uiterwaarden aangetroffen.

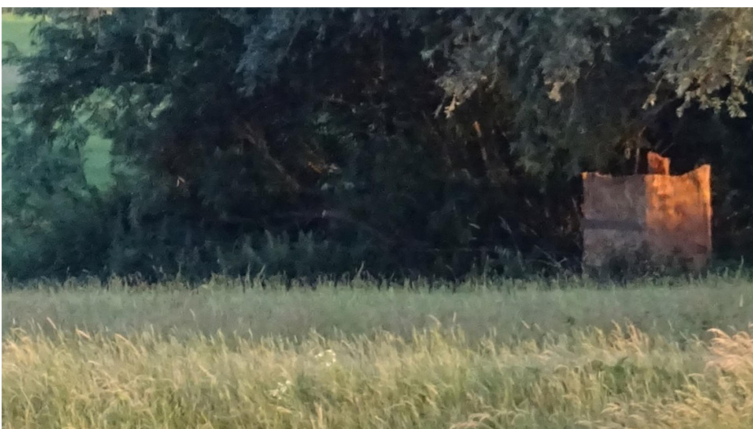
Bronkhorsterwaarden 2 augustus 2020: Zomaar weer één van de verschillende jachthutten in dit Natura-2000 gebied.

Bronkhorsterwaarden 2 augustus 2020: Aan de overkant van de Bronkhorsterwaarden, op de IJsseloevers van Cortenoevers staat deze jachthut. Klaar om langsvliegende ganzen verrot te schieten. Ik denk niet dat zo'n gans die dood of gewond in de IJssel stort wordt opgehaald.

Bronkhorsterwaarden 2 augustus 2020: En nog maar weer een jachthut; Dit Natura-2000 gebied is vooral ingericht als speelplaats voor jagers.

Bronkhorsterwaarden 28 juni 2020: En nog één....

Bronkhorsterwaarden 13 april 2013: Deze staat er al jaren..

Bronkhorsterwaarden 15 april 2017: En nog ééntje langs de plas om meteen ALLE watervogels uit deze plas te verjagen of nog leuker "dood te schieten".

Bronkhorsterwaarden 14 februari 2014: En nog een schiettent op het op speciaal voor de jacht ingerichte terreintje.

Websites

<https://geocontent.rvo.nl/Natura2000/Overzichtskaart/index.html?provincie=Gelderland>

<https://www.natura2000.nl/index.php/gebieden/gelderland/rijntakken>

<https://www.sovon.nl/nl/watervogels>

<https://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/googlemapsgebied.aspx?id=n2k038&groep=6>

<http://www.topotijdreis.nl/>

<http://www.vwg-zutphen.nl>

https://www.gelderland.nl/bestanden/Documenten/Gelderland/03Natuur/190114_Beheerplan_Natura2000_Rijntakken_2019_toegankelijk.pdf

“Geen-enkele-ruimte-voor-de-rivier”

Wie wel eens op Google-maps kijkt ziet bij alle grotere en kleinere rivieren, wereldwijd, de prachtige afgesnoerde oude rivierlopen die vlak bij de rivier in de uiterwaarden liggen maar waar geen permanent stromend water meer doorheen gaat. Het is een natuurlijk fenomeen en ontstaat door het slingeren van de rivier in een brede bedding waar die in de loop der jaren doorheen slingert.

De IJssel heeft in het verleden ook zo’n heel brede bedding gehad waarbinnen de rivier de stroom kon verleggen. Eigendomsgrenzen van gronden en de noodzaak om de rivier bevaarbaar te houden voor zware scheepvaart heeft hier een eind aan gemaakt. Het stroomgebied van de IJssel is strak begrensd en mag om puur economische redenen geen meter meer verplaatsen. Daarvoor is de hele IJssel aan beide kanten volgestort met stenen. Om verder de stroomgeul op een vaste plek te houden liggen daar tevens honderden strekdammen langs beide oevers. De hele dynamiek van de IJssel, in het horizontale vlak, is niet meer. Wat er nog wel aan dynamiek is zit in het verticale vlak. Meer of minder water door de IJssel wordt veroorzaakt door de waterafvoer. Hoewel er met verhoogde winterdijken alles aan gedaan wordt om dat zoveel als maar mogelijk in te perken lukt dat nog niet geheel. Integendeel zelfs, het veranderende klimaat veroorzaakt steeds meer extremen in waterafvoer.

Als gevolg van dat veranderende klimaat dreigen grootschalige overstromingen en om dat te voorkomen zijn er projecten als “Ruimte voor de rivier” in het leven geroepen. Dat gegeven wordt in de propaganda, en daarna letterlijk overgenomen door de media gezien als een kans voor natuur, maar op veel plekken is het tegendeel waar.

Ruilverkavelingen met alleen oog voor korte termijn economische belangen hebben decennia lang het landschap, natuur en milieu in Nederland totaal verwoest. Ergens in de jaren tachtig werd besloten dat ook andere waarden en functies van het landelijk gebied, zoals natuur, landschap, recreatie en milieu, beter tot hun recht moesten komen bij een veranderende landinrichting.

Kortweg komt het er op neer dat wanneer je er een andere benaming aan geeft je weer gewoon op de oude voet verder kan gaan. Een mooi voorbeeld daarvan is de ruilverkaveling Cortenoever-Voorsterklei. Op papier heet het een “ruimte-voor-de-rivier” project maar het tegendeel is waar. Nu het project is afgerond wordt de werkelijke destructie pas goed zichtbaar. Het hele Cortenoever-Voorsterkleiproject is een ouderwetse ruilverkaveling gebleken. In het hele gebied zijn erven, houtwallen, bomenlanen, sloten en greppels, oude rijen knotbomen, bosjes, poelen, oude weggetjes en boerderijen totaal gesloopt om plaats te maken voor grote gesubsidieerde agrarische industriële complexen. Het landschap en leefbaarheid totaal vernield en desolaat achtergelaten, natuur vernield en het milieu verder onder druk. En daar bleef het niet bij. De dijk van de IJssel is verlegd en de uiterwaarden die nu binnen het stroomgebied van de IJssel vallen zijn vervolgens op grote schaal vernield. Buitendijks werden vervolgens in de uiterwaarden op grote schaal “de resten” opgeruimd. Opnieuw waren het opgaande bomen, houtwallen en bosjes, de bomen op strekdammen en oevervegetatie die nu als “goed-voor-het-milieu”, als bio-brandstof worden afgevoerd. De stronken zijn vervolgens veelal met het vervuilende en kankerverwekkende Round-up ingesmeerd om opnieuw uitlopen te voorkomen. Beverburchten moesten er aan geloven evenals slaapplaatsen van Grote Zilverreigers en Aalscholvers, en daar bleef het niet bij.

In de uiterwaarden zijn laaggelegen delen en plassen te vinden. Deels natuurlijk, deels onnatuurlijk in het verleden gegraven, maar ondanks de onnatuurlijk oorsprong, vervulden de plassen de natuurlijke functie vergelijkbaar met de afgesnoerde oude rivierlopen. Ook daar is nu een einde aan gemaakt.

De functie van afgesnoerde oude rivierlopen (of zandwin- en kleiputten).

Plassen in uiterwaarden langs een rivier als de IJssel zijn belangrijke broed- en foerageergebieden voor water- en moerasvogels. De vogels zijn veelal afhankelijk van oevervegetatie om nesten in te bouwen. Dat gaat goed zolang er oevervegetatie is en de waterstand niet direct afhankelijk is van de schommelende waterstand van de rivier. De plassen zijn van nature grotendeels ondiep en het water is in de zomer relatief warm. In de trektijd en in de winter zijn hier grote aantallen watervogels te vinden. In de bomen en bosjes

langs het water ontstaan grote concentraties watervogels als Aalscholvers en Zilverreigers die in de bomen slapen. Op het water slapen soms vele duizenden ganzen en permanent zijn er honderden eenden te vinden. De uitwerpselen in het water, gecombineerd met relatief warm water zorgt voor voedselrijke plassen; het opgroei-leefgebied voor jonge vis.

Overstromingen van de uiterwaarden ontstaan vaak in het voorjaar, op het moment dat vissen hun eieren willen leggen. In de versteende IJssel is het leggen van eieren voor veel vissoorten een drama dus wanneer ze bij hoog water de uiterwaarden in kunnen zwemmen is dat ideaal. Het ondiepe water en de vegetatie onder water is een perfect biotoop om eieren op af te zetten. Het door de zon opgewarmde water in de ondiepe uiterwaarden en de rottende vegetatie zorgt voor enorm veel leven en voedsel voor de snel uitkomende visseneieren.

Na hoogwater loopt het water langzaam terug en zakt verder in de bodem. Het voedsel en de miljarden jonge, kleine en ook de grote eileggende volwassen vissen worden met de stroom naar het laagste deel van de uiterwaarden, een oude rivierarm, klei- of zandwinput getransporteerd. Hier ontstaat een enorme concentratie vissenvoer (algen en plankton) en vogelvoer (vissen) en prooien voor andere dieren (vogels en vis). Ganzen- en eendenpoep en rottend plantenmateriaal blijven een voedselbron voor de basis (algen en plankton) en een bonanza aan eten voor al het leven van wat langs een rivier thuishoort is aanwezig. De miljarden kleine visjes groeien snel en zijn voer voor grotere vissen, IJsvogels en Visdieven. Die grotere vissen worden massaal gegeten door Aalscholvers, Lepelaars, reigers, meeuwen, Visarend en Otters. Heel grote vissen raken soms vast op het droge en worden voer voor meeuwen, roofvogels en Kraaien. Op bijeengespoelde plantenzaden foerageren Wintertalingen en op plas-dras graslanden foerageren grote aantallen Kokmeeuwen. Die vogelconcentraties vallen op en daar komen dan weer Slechtvalken op af. Het nog hoge water wordt door Bevers gebruikt om aan takken en boomstammen te knagen waar ze anders niet bij kunnen. De eigenlijk daarbij horende beren, wolven, zwijnen, arenden, herten en elanden; die zijn hier al veel eerder uitgeroeid. Ondanks dat, toch een enorme rijkdom aan natuur waar rivieren wereldwijd bekend om staan.

Dan is het weer zomer met laag water. De bevers bouwen verder aan hun burchten. In de laaghangende watertakken bouwen futen hun nesten en er is vreten zat. Uitgespoelde steile oevers zijn broedplaatsen voor IJsvogels en Oeverwaluwen. In de bomen kunnen Aalscholvers broeden en de nog niet broedende Aalscholvers vissen in de plassen. Blauwe Reigers komen er van heinde en ver naar toe om te vissen voor de jongen. De afgesnoerde plassen en laagtes zijn rijk aan voedsel; de kleine visjes groeien snel; amfibieën zetten er massaal eieren af.

En dan komt er weer hoog water! De honderden-miljoenen jonge visjes zijn nu enkele centimeters groot en zwemmen in grote scholen de rivier weer in waar ze opgroeien tot echte vissen. Het hele proces begint weer van voren af aan. Zo gaat dat al miljoenen jaren in laaglandrivieren, over de hele wereld.

Bronkhorsterwaarden 7 maart 2010: Na hoog water is vasthouden van water blijkbaar geen optie. Het water in de uiterwaarden kolkt weer door de betonnen buizen richting IJssel. Dit gaat ten koste van grondwater en van de natuurwaarden in dit Natura 2000-gebied en is alleen, echt alleen, ten gunste van de agrarische industrie. De rest heeft het nakijken.

Hoe anders hier langs de IJssel binnen het werkgebied van de Vogelwerkgroep Zutphen. In de uiterwaarden van de IJssel liggen meerdere plassen en laaggelegen gebieden die deze functie vervulden of zouden kunnen vervullen. Van noord naar zuid gaat het om de Ravenswaarden, De Rammelwaard, De plas bij De Mars, De Tichelbeekse Waarden, Stokebandsweerd, De laagte van Cortenoever, Elterplas en de laagtes in de Bronkhorsterwaarden.

Om het water na overstroming zo snel mogelijk weer af te voeren staan de de Ravenswaarden, Stokebandsweerd, de Elterplas en in de laagtes in de Bronkhorsterwaarden al jaren via dikke ondergrondse betonnen buizen in directe verbinding met de IJssel. Ten behoeve van de agrarische industrie moeten de strontwagens immers snel de uiterwaarden weer in. Grasopbrengst, export en afbetalingen aan de Rabo zijn immers het allerbelangrijkst (lees: het enige wat telt). Alle andere functies van het rivierengebied zijn hieraan ondergeschikt. In het kader van de ruilverkaveling Cortenoever-Voorsterklei zijn nu ook de laatste, vrij van de rivier liggende plassen en laagtes doorgegraven naar de IJssel. Tussen Gorssel en Bronckhorst is nu geen enkele laagte in de IJsseluiterwaarden meer vrij van deze agrarische ellende en vermoedelijk geldt dat ondertussen voor de gehele IJssel.

De uiterwaarden lopen tegenwoordig na hoog water meteen weer leeg. De waterstand in de plassen zijn nu onderhevig aan de schommelende waterstanden van de IJssel. Het broeden voor veel watervogels in de uiterwaardenplassen is daardoor vrijwel onmogelijk geworden. Grote concentraties van zowel oude als jonge vis onbreken en de afgezette visseneieren in de ondergelopen graslanden verdrogen nog voor ze uit komen. De natuur heeft het nakijken.

Recent doorgegraven moeraslaagte in Cortenoever (links) en doorgegraven plas in Rammelwaard (rechts).

*Natuur in de Bronkhorsterwaarden?
Het is er een slagveld en grotendeels voltooid verleden tijd.*